Wojciech Graś

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wydział Historyczny

e-mail: wojciech.gras@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-7573-926X

księgozbiór opata trzemeszeńskiego

Aleksandra Mielińskiego w zbiorach

Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie¹

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2019.010>

Tekst jest opublikowany na zasadach niewyłącznej licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-ND 4.0).

Wojciech Graś jest studentem Historii na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a także członkiem Zespołu ds. Inwentaryzacji Zasobu Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie prowadzonej przez dr. hab. Piotra Pokorę.

S

Słowa kluczowe: Kanonicy Regularni; Trzemeszno; Gniezno; Aleksander Mieliński

S

Streszczenie. Cel: Artykuł prezentuje dotychczas szczątkowo opracowany w literaturze księgozbiór opata trzemeszeńskiego Aleksandra Mielińskiego. Na poszczególne woluminy natrafiono w czasie prac inwentaryzacyjnych prowadzonych w ramach projektu grantowego w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie. **Metoda badawcza:** Analiza bibliologiczna woluminów wraz z analizą not własnościowych zachowanego księgozbioru. **Wyniki/Wnioski:** Zachowana część księgozbioru Aleksandra Mielińskiego pozwala ukazać przynajmniej częściowo horyzonty intelektualne oraz zainteresowania czytelnicze właściciela. Licznie zachowane oryginalne okładziny świadczą o guście oraz pasji bibliofilskiej posiadacza.

Podczas prac inwentaryzacyjnych prowadzonych od 2012 r. w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie udało się odnaleźć zapomniane, czasami w ogóle nieznane, woluminy i inne źródła do działalności intelektualnej sprzed wieków. Przykładami takich nieznanymi wcześniej zabytków jest prezentowany w niniejszym artykule księgozbiór Aleksandra Mielińskiego, opata klasztoru kanoników regularnych z Trzemeszna. W chwili powstawania niniejszego tekstu odnaleziono 15 starodruków należących do niego, jednakże możliwe jest, że w toku dalszych prac,

¹ Projekt grantowy „Inwentaryzacja zasobu Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie: starodruki z Kolekcji Seminaryjnej Biblioteki Katedralnej i nowo odnalezione dokumenty papierowe konsystorza gnieźnieńskiego z XV i pocz. XVI w.” finansowany jest przez Narodowy Program Rozwoju Humanistyki (nr 11H 16 0124 84) Kierownikiem projektu jest dr hab. Piotr Pokora.

zaplanowanych do końca 2022 r.² zidentyfikowane zostaną kolejne druki dające się powiązać z osobą tego opata. Do tekstu artykułu dodano katalog opisywanych druków stworzony według wzoru zaproponowanego przez Mariannę Czapnik³. Zastosowano w nim kolejność alfabetyczną nazwisk autorów poszczególnych dzieł. W przypadku ich braku, użyto pierwszego słowa tytułu. Te zaś zapisano w formie skróconej z uwspółcześnioną pisownią (zamiany V na U) wraz z odwołaniami do bibliografii internetowych.

Aleksander Mieleński herbu Wczele urodził się w 1527 r. jako syn Piotra i Katarzyny Sulińskiej. O jego młodości nie wiadomo zbyt wiele poza tym, że przebywał na dworze Zygmunta Augusta jako jeden z jego sekretarzy. Pobyt w otoczeniu władcy wpłynął prawdopodobnie także na dobre wykształcenie Aleksandra, ponieważ znał on kilka języków, w tym niemiecki. Godność opata kanoników regularnych w Trzemesznie objął w 1557 r. po rezygnacji poprzednika, Stanisława Gostyńskiego. Dochody czerpane z faktu pełnienia urzędu opata pomagały mu w finansowaniu aktywności dyplomatycznej. Jako poseł Zygmunta Augusta wyjeżdżał bowiem z kilkoma misjami do Inflant, a w 1563 r. do księcia brunszwickiego Henryka II⁴.

Dochody z dóbr pozwalały mu także na finansowanie renowacji podupadających i zaniebanych budynków klasztornych oraz ich rozbudowę. Oprócz tego sfinansował budowę browaru klasztornego w Trzemesznie oraz młynów w mieście i w kilku wsiach opackich. Dodatkowo wybudował też dwór we wsi Kruchowo niedaleko Trzemeszna⁵. Poza inicjatywami budowlanymi Aleksander Mieleński podejmował również działania, których celem było uposażenie kościoła klasztornego, ufundował on bowiem dużą część jego wyposażenia. Między innymi za jego staraniem pojawiły się w kościele organy, nowe szaty oraz księgi liturgiczne, co jest szczególnie istotne, zważywszy że był to okres wprowadzania w Polsce przepisów uchwalonych na soborze trydenckim. Zapewne był on też dobrym gospodarzem, gdyż za jego urzędowania dochody opackie urosły do kwoty 6000 zł⁶.

Ostatnie dwa lata życia Aleksandra Mieleńskiego upłynęły pod znakiem starań o nominację na biskupstwo inflanckie. Była to głównie inicjatywa kanclerza koronnego Jana Zamoyskiego, który szukał osoby o zdolnościach organizacyjnych i na tyle zamożnej, aby potrafiła zająć się nowo tworzoną ośrodkiem w Rydze. Pomimo różnych trudności stwarzanych przez prymasa Karnkowskiego, a później kurię rzymską, staraniem posłów królewskich ostatecznie udało się uzyskać zaawertowanie i nominację biskupią w początku 1584 r. Jednakże do tego czasu stan zdrowia Aleksandra mocno się pogorszył i zmarł on w Trzemesznie 2 marca (jak podaje *Kronika trzemeszeńska*⁷) albo 28 lutego (jak zostało wyryte na nagrobku) 1584 r.

² Jest to już drugi projekt grantowy prowadzony w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie. Pierwszy prowadzony był w latach 2012–2017 pod kierownictwem dr. hab. Piotra Pokory.

³ M. Czapnik, *Księgozbiór Krzysztoporskich. Z dziejów renesansowych bibliotek szlacheckich*, [w:] *Kolekcje Historyczne. Księgozbiory szlacheckie XVI–XVII wieku*, t. II, s. 114–129, Warszawa 2009.

⁴ W. Dworzaczek, *Mieleński (Mieleński) h. Wczele Aleksander*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 20, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1975, s. 774–775.

⁵ Z. Białkowicz-Krygierowa, *Mogilno, Strzelno i okolice*, Katalog zabytków sztuki w Polsce, t. 11: 1982, z. 10, s. 16.

⁶ W. Dworzaczek, op. cit.

⁷ J. Łukowski, *Archiwum Trzemeszeńskie*, Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego, t. 11: 1881, s. 359. W. Dworzaczek (powołując się na Łukowskiego) błędnie podaje w swoim biogramie datę 4 marca.

Znana obecnie „gnieźnieńska” część biblioteki Aleksandra Mielnińskiego liczy łącznie 15 druków, które dotąd odnaleziono i zidentyfikowano w czasie prac inwentaryzacyjnych w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie. Wszystkie zostały wydane w XVI w., brak pośród nich jednak jakichkolwiek poloników. Cały księgozbiór podzielić można pod kątem tematyki na cztery grupy.

Pierwszą i zarazem najbardziej liczną grupę starodruków stanowią dzieła, które można zaklasyfikować jako traktujące o szeroko rozumianej teologii. Największą reprezentację stanowią tutaj dzieła zebrane Bedy Czcigodnego (672–753), a dokładniej tom 5 i 6⁸ oraz 7 i 8⁹ oprowiane w dwa woluminy. Jest to najprawdopodobniej tylko część z większej kolekcji prac anglosaskiego benedyktyna wydanej łącznie w ośmiu tomach w 1563 r. w Bazylei w oficynie Johana Herwagena. Stan zachowania samych druków można ocenić jako bardzo dobry. Brak w nich ubytków oraz otworów po owadach. Nie ma także widocznych śladów częstego użytkowania druków, w tym brak jakichkolwiek glos.

Kolejną grupę dzieł teologicznych stanowią *opera* św. Jana Chryzostoma (przed 350–407). Podobnie jak w przypadku dzieł Bedy, najprawdopodobniej jest to tylko fragment szerszego zbioru pism tegoż autora, zachowały się bowiem tylko wyłącznie trzy¹⁰ z kolekcji liczącej pięć tomów. Zostały one wydane także w Bazylei, w oficynie Hieronima Frobenia, w 1558 r. Po raz kolejny, jak w przypadku druków wspomnianych wcześniej, stan ich zachowania jest dobry. Wyjątek stanowi tutaj ostatni, piąty tom, w którym brak jest karty tytułowej oraz kilku kolejnych. Tylko jeden z nich jest glosowany¹¹, jednakże nie jest możliwe ustalenie, czy te dopiski zostały wykonane ręką Aleksandra, czy przez któregoś z późniejszych użytkowników książki.

Trzeci autor, którego teksty wchodziły w skład księgozbioru Aleksandra Mielnińskiego, to św. Grzegorz Wielki (540–604). Jego dzieła zebrane zostały w jeden druk¹² wydany w 1564 r. w Bazylei także przez Frobenia. Wolumin jest zachowany w dobrym stanie. Tu również widoczne są ślady użytkowania, z których większość stanowią podkreślenia z ewentualnymi dopiskami *nota*. Występują także nieliczne glosy łacińskie, jednakże trudno jest stwierdzić, kto był ich autorem.

Interesującą pozycją, także zaliczającą się do nurtu teologicznego jest dzieło: *Sacerdotale Ad consuetudinem S. Romanae Ecclesiae* [...] ¹³, wydane w Wenecji w 1576 r., które jest podręcznikiem, bądź też zbiorem wskazań, dla kleru pod kątem zmian, jakie wprowadził w Kościele sobór trydencki. Druk zawiera szereg wskazań dotyczących zachowania kapłana, sprawowania mszy, udzielania sakramentów oraz innych czynności sakramentalnych. Ponadto wyszczególnione są w nim także wskazania dotyczące astronomii oraz astrologii, np. ustęp *De anno solari* oraz *De signis zodiaci*. Ponadto druk ten jest bogato ilustrowany, co zapewne miało pomóc w lepszym przyswojeniu zawartości. Potwierdzeniem tego może być chociażby grafika z wyobrażeniem wnętrza dłoni i rozpisaną na niej liniaturą muzyczną. Łacińskie

⁸ Katalog, nr 2, 3.

⁹ Katalog, nr 4, 5.

¹⁰ Katalog, nr. 6, 7, 8.

¹¹ Katalog, nr 7.

¹² Katalog, nr 11.

¹³ Katalog, nr 14.

Il. 1. Karta tytułowa druku *Sacerdotale* [...], Wenecja 1576 r., z proveniencją Aleksandra Mielińskiego

Źródło: Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, sygn. BK 683.

głosy świadczą o użytkowaniu książki. Ciekawostką jest także fakt, że na karcie tytułowej wpisana została proveniencja *Alexander Mielinski Abbas Tremesen[sis]*, ręką, którą z wszelkim prawdopodobieństwem identyfikować można jako autograf tegoż opata¹⁴. Proveniencja ta jest o tyle ciekawa, że jest jedyną w zachowanym księgozbiorze wykonaną zapewne *manu propria* przez Mielińskiego (il. 1). Wszystkie inne wpisane są pośmiertnie. Samo dzieło wydaje się kolejnym z elementów trydenckiej reformy Kościoła. Zebrane wskazania dotyczące szeroko rozumianej posługi kapłańskiej, jednakże jeszcze nie w pełni skodyfikowanej i zatwierdzonej, co robi dopiero Rytuał Rzymski (*Rituale Romanum*) papieża Pawła V (1552–1621), z którym omawiany druk wykazuje duże podobieństwo.

Druk, który dopełnia grupę druków teologicznych i religijnych, jest *De Vitis, Sectis, Et Dogmatibvs Omnium Haeticorum* [...] ¹⁵. Wydany on został w 1569 r. w Kolonii i zaliczyć go można również do kolejnej podgrupy w księgozbiorze A. Mielińskiego, a mianowicie do pism o tematyce historyczno-teologicznej. Klasyfikację taką uargumentować można faktem, że mimo mocnej bazy teologicznej, wszakże sam tytuł tak głosi, omawiane są w niej dogmaty heretyckie, oraz jest przedstawiona, przynajmniej w sposób skrótowy, historia tychże ruchów. Druk jest zachowany w stanie dobrym, jedynym widocznym defektem są otwory po owadach. Nie ma śladów użytkowania w postaci glos.

Następną książką, również zaliczającą się do tematyki historii kościoła, jest *Ecclesiasticae historiae libri decem & octo*. [...] ¹⁶ autorstwa Nicephora Xantophulosa (1256–1335) pochodzącego także z Bizancjum, jednakże wiele młodszego od Jana Chryzostoma, bowiem żyjącego w XIV w. Druk ukazał się w 1555 r. w Bazylei. Stan jego zachowania jest dość dobry, choć nosi ślady po żerowaniu owadów.

Ostatnim drukiem poświęconym historii kościoła jest *Commentariorum in suam concordiam ac totam historiam evangelicam Partes IIII* [...] ¹⁷. Jest to prawdopodobnie jeden z ostatnich nabytych przez Aleksandra Mielińskiego druków, ponieważ został wydany w Lyonie w 1582 r. Jako jedyny w księgozbiorze druk ten poza tekstem w języku łacińskim ma także fragmenty greckie oraz hebrajskie. Niestety, nic nie wiadomo o tym, czy Mieliński mógł znać któryś z tych języków. Brak też w tekście glos lub innych ingerencji, które mogłyby poświadczyć, że był on czytany.

Osobną grupę tematyczną księgozbioru, i to dość skromną, obejmującą bowiem ledwie dwa druki, jest zbiór o tematyce prawniczej. Są to prace Petera Crabbe (1470–1553), które traktować można zbiorczo jako dwie części jednego dzieła¹⁸. Jedna to *Concilia Omnia, Tam Generalia, quam particularia* [...] ¹⁹, natomiast druga *Conciliorum Omnium, Tam Generalium, quam particularium* [...] ²⁰. Są to traktaty prawnicze z obszaru prawa kanonicznego. Oba zostały wydane w 1538 r. w Kolonii, co czyni je równocześnie jedynymi drukami w rozpoznanej części

¹⁴ Na podstawie porównania z oryginalnym autografem listu A. Mielińskiego ze zbiorów Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie, Listy Staropolskie, sygn.: 2338.

¹⁵ Katalog, nr 13.

¹⁶ Katalog, nr 15.

¹⁷ Katalog, nr 12.

¹⁸ Odwołując się do napisu na okładzinach druków kat. nr 9 (*TOMVS PRIMVS*) i nr 10 (*TOMVS SECVNDVS*).

¹⁹ Katalog, nr 9.

²⁰ Katalog, nr 10.

*P*rimus in Aethiopiae Annis Annis Alexander Melimoli dei gra
pauusm Luoma Dendron Epus & Abbas Damascen, cuam
Monico dicitur Cuius amia ut in sola pace quiescat, ore pro co

NICEPHORI CALLI-
sti Xanthopuli, scriptoris uerè Catho-
lici, Ecclesiasticae historiae libri
decem & octo.

SACRATISS. ROM. REGIS FERDINANDI
liberalitate, opera uerò ac studio doctiss. uiri IOANNIS
LANGI, Confiliar. in Regij, e Graeco in Latinum
sermonem translatus, nuncq; denuò in
Latinum editi.

*Quorum, quia uisus, prae ceteris Ecclesiasticorum scripto, in historiis hactenus editis,
cum in IOAN. LANGI ad S. R. Maieft. cum ipsius Nicephori, lucu-
brationis huius suae initio statim adiecta Praefatione,
satis luculenter exponitur.*

Accessit locuples rerum & uerborum in his
memorabilium INDEX.

Inscriptus Catal. Lib. Conuert. Tremesneg, Caroor Regul.

Cum S. Rom. Regiae Maieft. gratia & privilegio ad decennium:
& Christianiss. Francorum Regis HENRICI II.
ad annos sex.

BASILEAE PER IOANNES
Oporinum & Hernagium.

Il. 2. Karta tytułowa druku *Ecclesiasticae historiae* [...], Bazylea 1555 r., z proveniencją pośmiertną Aleksandra Mielnińskiego

Źródło: Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, sygn. BK 2955.

księgozbioru Aleksandra Mielińskiego wydanymi w pierwszej połowie XVI w. Oba zawierają w tekście liczne podkreślenia oraz łacińskie glosy jednoznacznie wskazujące na szczególne zainteresowanie nim ich właściciele, choć trudno dowieść, że ich autorem był Mieliński. Rozpoznanie takie utrudnia fakt, że drugi tom był w posiadaniu przynajmniej czterech różnych osób i instytucji²¹. Druki te zachowały się w dobrym stanie, choć posiadają otwory po owadach.

Analizę zawartości biblioteki Mielińskiego zamyka książka o przeznaczeniu *stricte* liturgicznym. Jest to antyfonarz²² wydany w 1573 r. w Antwerpii. Volumen ten jest szczególnie interesujący z powodu ostatnich 23 kart, które wykorzystane zostały na zapiski rękopiśmienne. Zawierają one modlitwy (wraz z linaturami muzycznymi), głównie o znaczeniu lokalnym, a więc nie zawarte w podstawowym wydaniu. Zostały zapisywane kilkoma rękami pisarskimi, najprawdopodobniej w ciągu kolejnych 100–150 lat od daty wydania książki. Przemawia za tym chociażby fakt, że wpisana na ostatnich kartach modlitwa do Anioła Stróża, dodana została do kalendarza liturgicznego dopiero w 1670 r. Poza nią, znajduje się tam też śpiewana modlitwa bądź też hymn na cześć zwycięstwa nad Turkami. Warto zauważyć, że druk obejmuje tylko jedną czwartą roku liturgicznego, tj. część letnią. Jest wielce prawdopodobne, że w posiadaniu Aleksandra Mielińskiego były także trzy dalsze księgi zawierające części jesienną, zimową oraz wiosenną. Wolumin był wykorzystywany intensywnie, na co wskazują liczne przebarwienia i zabrudzenia na kartach. Został on także, oprawiony powtórnie, najprawdopodobniej na przełomie XVIII i XIX w., a to z powodu zużytej poprzedniej, starszej okładziny. Poza wspomnianymi śladami użytkowania brak w nim większych uszkodzeń.

Jako podsumowanie analizy treściowej rozpoznanej w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie części księgozbioru Aleksandra Mielińskiego warto postawić pytanie, co zawartość zgromadzonej biblioteki może powiedzieć o jej właścicielu? Wydaje się, że zainteresowania trzemeszeńskiego opata oscylowały ściśle wokół tematyki religijnej. Dzieła tak znanych i często czytanych autorów średniowiecznych oraz późnoantycznych, jak Beda, Jan Chryzostom i Grzegorz Wielki, zaliczanych do grona doktorów Kościoła, wskazują na głębokie zainteresowanie teologią i duchowością katolicką. Obraz taki dopełniają również prace dotyczące historii Kościoła, łącznie z jej licznymi zawirowaniami w postaci przeróżnych herezji. Również dzieło prawnicze znajdujące się w rozpoznanej części księgozbioru nie wybija się szczególnie i także ono dotyczy prawa kościelnego. Całość dopełnia antyfonarz, którego posiadanie przez opata jest najzupełniej naturalną rzeczą. Odnaleźć w nim można także wyraz dostosowywania się do reform soboru trydenckiego, co także wydaje się dość oczywistą kwestią. Większość księgozbioru jest tematycznie mocno zakorzeniona w średniowiecznych trendach intelektualnych. Żaden z druków nie wybija się poza religijną tematykę i brak tu jakichkolwiek wpływów renesansowych.

Noty własnościowe na drukach należących do Aleksandra Mielińskiego niestety nie są bardzo zróżnicowane. Większość z nich została wpisana po śmierci opata z uwzględnieniem wszystkich jego tytułów, a więc opata trzemeszeńskiego oraz

²¹ Na podstawie zachowanych proveniencji.

²² Katalog, nr 1.

biskupa inflanckiego. Zostały zapisane jednym bądź dwoma bardzo podobnymi do siebie charakterami pisma. Wpis pośmiertny następująco brzmi: *R[everendissimus in chr[isto]o pater dominus dominus Alexander Mielinski Dei Gratia primus in Livonia Vendensis Ep[iscop]us [et] Abbas Tremesnen[sis] eidem Monasterio dedit: Cuius anima ut in sancta pace quiescat oretur pro eo* (il. 2). Te wpisy występują w księgozbiornie łącznie osiem razy²³. W dwóch przypadkach wpis jest przekreślony w całości lub też częściowo²⁴. Dwa druki Aleksander Mielński otrzymał w darze. Poświadczają to proveniencje w brzmieniu *Pro R[everendissimo] D[omino] Alexandro Mielinsky Abb[ati] S[ancte] Ecclesia[e] Tremesne[nsi]s*²⁵ oraz *Pro R[everendi] D[omini] Alexandro Mielinskij Abb[ati] Tremesnensis*²⁶. Pierwszy z tych wpisów umieszczony jest na antyfonarzu, drugi z kolei znajduje się na dziele prawniczym i odnosi się do przekazania owego druku Mielńskiemu najprawdopodobniej w formie zapisu testamentowego. Tylko jedną proveniencję Aleksandra Mielńskiego można określić jako wpisaną ręką własną, co zostało opisane wyżej.

Jeszcze jeden przypadek wymaga kilku słów objaśnienia. Piąty tom dzieł św. Jana Chryzostoma²⁷ nie posiada zachowanego wpisu proveniencyjnego, gdyż brak w nim karty tytułowej. Jednakże fakt, że Mielński posiadał inne tomy wspomnianego druku, a także identyczny styl opraw tychże, pozwala z pewnością powiązać go z księgozbiorem Aleksandra.

Kwestią niezwykle interesującą są drogi, którymi omawiane książki dostawały się do księgozbiornu opata. Odnieść się tu można do dwóch woluminów, które zasługują na szczególną uwagę. Rozpocząć trzeba od druku *Conciliorm Omnium, Tam Generalium [...]*²⁸, który jest, jak to zostało już ustalone wcześniej, drugim tomem dzieła prawniczego autorstwa Petrusa Crabbe. Zawarte w nim znaki własnościowe pozwalają zidentyfikować następujących właścicieli książki. Pierwszego właściciela reprezentuje umieszczony na górnej okładzinie superekslibris z wyobrażeniem herbu Prawdzic²⁹, który najprawdopodobniej odnosi się do osoby Stanisława Szedzińskiego³⁰ biskupa sufragana poznańskiego. Drugim był kantor, oficjał i wikariusz generalny poznański Franciszek Wysocki³¹, co potwierdza wpis proveniencyjny w brzmieniu: *Liber Francisci Wisoczskii Canonici Posnanien[sis]* umieszczony na karcie służącej za wyklejkę okładziny górnej druku. Biorąc pod uwagę kompozycję oprawy, w której wątpliwe byłoby dodanie superekslibrisu po wykonaniu oprawy, można stwierdzić, że w tym przypadku wpis Wysockiego nie może być wcześniejszy niż superekslibris. Kolejny wpis, znajdujący się tuż poniżej powyższego, brzmi: *Testamento [le]gatus R[everendissimo] D[omino] Alexandro Mielinski Abbatis [tre]mesnen[sis]* wprost sugeruje, że wspomniana księga została

²³ Katalog, nr 2, 4, 6, 7, 11, 12, 13, 15

²⁴ Katalog, nr 6, 11

²⁵ Katalog, nr 1.

²⁶ Katalog, nr 10.

²⁷ Katalog, nr 8.

²⁸ Katalog, nr 10.

²⁹ Więcej o kwestiach zdobnictwa wspomnianej oprawy zob. R. Franczak, *Warsztat introligatora ML na podstawie zbiorów Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie*, [w:] *Introligatorzy i ich klienci*, red. A. Wagner, I. Imańska, T. Szymorowska, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń 2017.

³⁰ Na temat Szedzińskiego zob. E. Gigilewicz, *Szedziński Stanisław*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 19, Lublin 2013, kol. 22.

³¹ Na temat Wysockiego zob. J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 1, Poznań 1959, s. 641.

zapisana w testamencie Aleksandrowi Mielińskiemu, co dodatkowo potwierdza wpis kolejny, umieszczony wprost na karcie tytułowej *Pro R[everendi] D[omini] Alexandro Mielinskij Abb[ati] Tremesnensis*, który zadaje się potwierdzać wykonanie testamentu. Ostatni wpis *Conuentus Tremesn[ensis]*, oznaczający trzemeszeński konwent, wskazuje przekazanie książki, zapewne po śmierci Mielińskiego, na własność zgromadzenia. W tym momencie wspomnieć trzeba o pierwszym tomie wspomnianego dzieła³², w którym zawarte są jedynie dwie proveniencje. Pierwszą z nich jest wpis odnoszący się do wspomnianego już Franciszka Wysockiego w brzmieniu: *Liber Francisci Wisoczki Canonici Posnanien[ensis]*, a drugi jest wpisem własnościowym klasztoru trzemeszeńskiego (niestety mocno uszkodzonym): *Conu[entus] Tr[emesn]en[ensis]*. Przynależność obu książek do Franciszka Wysockiego, a następnie do klasztoru trzemeszeńskiego pozwala sądzić, że pierwszy tom (z dwoma proveniencjami), mimo braku wpisu własnościowego Aleksandra Mielińskiego, także był jego własnością.

Ostatnią kwestią są losy księgozbioru Mielińskiego po jego śmierci. Wydaje się, że duża część spuścizny po opacie trafiła na własność zgromadzenia zakonnego w Trzemesznie. Wskazują na to wpisy zapisane w różnej formie, głównie jako *Conuentus Tremesn[ensis]* (lub bardzo do tego brzmienia zbliżone), noty własnościowe. Występują także trzy inne oznaczenia biblioteki klasztornej, są to *Ex Bibliotheca Mon[aste]ry Trzemesiensis CRL*, *Inscriptus Cata[logo] Lib[rorum] Convent[us] Tremesnen[ensis] Can[on]icorum Regul[arium]* oraz *Ex Bibliotheca Tremesnensi Can[onicorum] Regul[arium] Lat[er]anensium*, przy czym ten ostatni jest zakreślony³³. Księgozbiór trzemeszeńskiego konwentu po kasacji klasztoru w 1836 r. trafił do Gniezna, do zbiorów Biblioteki Katedralnej. W jednym tylko przypadku książka z biblioteki klasztornej ma poświadczanego późniejszego właściciela. Jest to siódmy tom dzieł Bedy Czcigodnego³⁴, którego właścicielem był ks. Jan Korytkowski, co poświadcza wpis: *Ex libris Joannis Korytkowski*. Dodatkowo na kartach czwartego tomu dzieł Jana Chryzostoma³⁵, nienoszącego znaków własnościowych zgromadzenia z Trzemeszna, udało się odnaleźć dwa wpisy. Jeden z pewnością pochodzący z XVIII w. w brzmieniu *Antonius Josephus Rontz* odnoszący się do osoby ks. Antoniego Rontza, kanonika warszawskiego oraz proboszcza w Wieleńniu³⁶. Nie udało się ustalić, w jaki sposób wspomniany kapłan wszedł w posiadanie woluminu. Drugim wpisem, jest: *Morzycki de Morzi nowiciatu Nowiciusów*, ale niestety brak jakichkolwiek informacji mogących pomóc w identyfikacji osoby, do której on się odnosi.

Podsumowując rozważania dotyczące księgozbioru opata Aleksandra Mielińskiego, którego część odnaleziona została w zasobie Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie, można stwierdzić, że niewątpliwie jest on interesującym przykładem kolekcji historycznej, która niegdyś była częścią większej biblioteki. Pozwala przedstawić,

³² Katalog, nr 9.

³³ Katalog, nr 12.

³⁴ Katalog, nr 4.

³⁵ Katalog, nr 7.

³⁶ Biblioteka Wydziału Historycznego UAM, HBmgr545, K. Krüger, *Spółeczeństwo tzw. "Mazurów Wieleńskich" na podstawie "Genealogii Wszystkich Familii Parochii Wieleńskie" zebranej przez X Antoniego Rontza Kanonika Warszawskiego Proboszcza Wieleńskiego Roku Pańskiego 1786"*, s. 19.

przynajmniej częściowo, horyzont zainteresowań intelektualnych Aleksandra Mielińskiego, który na podstawie zachowanych druków, wskazuje na zainteresowanie średniowiecznym kanonem tematów i pism. Z zarysowanej struktury proveniencyjnej wyłania się także, w jakimś stopniu to, co się działo z poszczególnymi drukami przed i po tym, jak były własnością opata. Licznie zachowane oryginalne okładziny ksiąg z biblioteki Mielińskiego pozwalają na prowadzenie badań tegumentologicznych. Kolejnym przedmiotem zasługującym na dalsze analizy jest rękopiśmienna część zachowanego antyfonarza. Nie podjęto natomiast w tym tekście kwestii opraw posiadanych przez Mielińskiego ksiąg, ponieważ ze względu na obfity materiał źródłowy kwestia ta zasługuje na osobne opracowanie³⁷.

Bibliografia

- Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, sygn. 2338, Listy Staropolskie.
- Białłowicz-Krygierowa Zofia. 1982. „Mogilno, Strzelno i okolice.” *Katalog zabytków sztuki w Polsce*, t. 11, z. 10, Warszawa: Polska Akademia Nauk.
- Czapnik, Marianna. 2009. „Księgozbiór Krzysztoporskich. Z dziejów renesansowych bibliotek szlacheckich.” W *Kolekcje Historyczne. Księgozbiory szlacheckie XVI–XVII wieku*, 2, red. I. Komorowska-Dzierżanowska, s. 114–129. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- Franczak, Radosław. 2017. „Warsztat introligatora ML na podstawie zbiorów Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie.” W *Introligatorzy i ich klienci*, red. A. Wagner, I. Imańska, T. Szymorowska, 2017. Toruń: Wydawnictwo UMK.
- Gigilewicz Edward (red.). 2013. *Encyklopedia katolicka*, t. 19, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
- Krüger Katarzyna. *Społeczeństwo tzw. „Mazurów Wieleńskich” na podstawie „Genealogii Wszystkich Familii Parochii Wieleńskiej zebranej przez X Antoniego Rontza Kanonika Warszawskiego Proboszcza Wieleńskiego Roku Pańskiego 1786”*, sygn. HBmgr545, Biblioteka Wydziału Historycznego UAM.
- Łukowski Jan. 1881. „Archiwum Trzemeszeńskie.” *Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego*, t. 11, 1881.
- Muraszko Michał. 2017. „Oprawy trzech ksiąg opata trzemeszeńskiego Aleksandra Mielińskiego.” W *Introligatorzy i ich klienci*, red. A. Wagner, I. Imańska, T. Szymorowska. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK.
- Nowacki Józef. 1959. *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 1. Poznań: Księgarnia Św. Wojciecha.
- Rostworowski Emanuel (red.). 1975. *Polski słownik biograficzny*, t. 20, 1975. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

Przysłany: 25 VI 2019

Zaakceptowany: 21 VIII 2019

³⁷ Częściowo problem podjął M. Muraszko. zob.: M. Muraszko, *Oprawy trzech ksiąg opata trzemeszeńskiego Aleksandra Mielińskiego*, [w:] *Introligatorzy i ich klienci*. Toruń 2017.

Indeks wydawców

Calenius Gerwin, Johann Quentel <dziejdzice> – 13
 Froben Hieronymus, Episcopus Nicolaus – 6, 7, 8, 11
 Guerra Domenico, Guerra Giovanni Battista – 14
 Herwagen Johann – 2, 3, 4, 5,
 Oporinus Johann, Herwagen Johann – 15
 Quentel Peter – 9, 10
 Pesnot Charles – 12
 Plantin Cristophorus – 1

Aneks

Katalog druków o proveniencji Aleksandra Mielńskiego w zbiorach Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie

1. ANTHIPHONARIUM

Antiphonarium, juxta breviarium Romanum restitutum. Pars aestivalis

Antverpiae: Ex Officina Cristoph. Plantini, 1573. 2°

USTC: 415618

opr.: deska, brązowa skóra, brak zdobień, oprawa wtórna (XVIII–XIX w)

def.: uszkodzona skóra na okładzinach

- prow.: 1. *Pro R[everendissimo] D[omino] Alexandro Mielinsky Abb[ati] S[ancte] Ecclesia[e] Tremesne[nsi]s.*
 2. *Ex Bibliotheca Mon[aste]ry Trzemesiensis C[anonici] R[egularis] L[ateraniensis].*
 3. Pieczęć tuszowa: w polu BK, w otoku napis: ARCHIWUM
 ARCHIDIECEZJALNE / GNIEZNO.

Sygn. BK 11717

2. BEDA Venerabilis

Opera bedae venerabilis presbyteri, anglosaxonis: viri in divinis atque h[um]anis
 literis exercitissimi: omnia in octo tomos distincta addito rerum et verborum
 indice copiosissimo /5

Basileae: Johann Herwagen, 1563. 2°

VD 16: B 1418

USTC: 679606

opr.: deska fazowana, brązowa skóra, tłoczenia na złoto i ślepo, radełko 3 typy,
 metalowe zamknięcia

def.: uszkodzone zamknięcia, zniszczony grzbiet

- prow.: 1. *R[everendissi]mus in chr[ist]o pater D[o]m[in]us. D[o]m[in]us
 Alexander Mielinski Dei Gra[tia] primus in Livonia Venden[sis] e[piscopu]s
 et. Abbas Tremesnen[nsis] eidem Mon[aste]rio dedit cuius anima
 ut in s[an]cta pace quiescat oretur pro eo.*
 2. Pieczęć tuszowa: w polu herb kapituły gnieźnieńskiej, w otoku napis:
 CAPITULUM METROPOLITANUM / GNESNENSE.

3. Pieczęć tuszowa: w polu BK, w otoku napis: ARCHIWUM ARCHIDIE-CEZJALNE / GNIEZNO.

Sygn. BK 3118

3. Opera bedae venerabilis presbyteri, anglosaxonis: viri in divinis atque hvmanis literis exercitatissimi: omnia in octo tomos distincta addito rerum et verborum indice copiosissimo /6

Basileae: Johann Herwagen, 1563. 2°

VD 16: B 1418

USTC: 679606

uwagi: współopr. z nr 2.

Sygn. BK 3118

4. Opera bedae venerabilis presbyteri, anglosaxonis: viri in divinis atque hvmanis literis exercitatissimi: omnia in octo tomos distincta addito rerum et verborum indice copiosissimo /7

Basileae: Johann Herwagen, 1563. 2°

VD 16: B 1418

USTC: 679606

opr.: deska bukowa, fazowana, skóra brązowa, tłoczenia na ślepo i na złoto, metalowe zapięcia, wyciski trzech radełek

def.: uszkodzony grzbiet, zniszczone zamknięcia

prow.: 1. *R[eve]r[endiss]imus in chr[ist]o pater D[o]m[inu]s dominus Alexander Mielinski Dei Gra[tia] primus in Livonia Venden[sis] ep[iscop]us et Abbas Tremesnen[sis] eidem Mon[aste]rio dedit, cuius anima ut in s[an]cta pace quiescat ore[ur] p[ro] eo*

2. *Ex bibliotheca Tremesnens[i]s Can[onicorum] Reg[ularium] Lat[eranensium].*

3. *Ex libris Joannis Korytkowski*

4. Pieczęć tuszowa: w polu herb kapituły gnieźnieńskiej, w otoku napis: CAPITULUM METROPOLITANUM / GNESNENSE.

5. Pieczęć tuszowa: w polu BK, w otoku napis: ARCHIWUM ARCHIDIE-CEZJALNE / GNIEZNO.

Sygn. BK 2923

5. Opera bedae venerabilis presbyteri, anglosaxonis: viri in divinis atque hvmanis literis exercitatissimi: omnia in octo tomos distincta addito rerum et verborum indice copiosissimo /8

Basileae: Johann Herwagen, 1563. 2°

VD 16: B 1418

USTC: 679606

uwagi: współopr. z nr 4.

Sygn. BK 2923

6. CHRYSOSTOMUS Iohannes

Opera D. Joannis chryso stomi, archiepiscopi Constantinopolitani, quotquot per Graecorum exem plarium facultatem in Latinam linguam haetenus traduci potuerunt tomus secundus

Basilae: Per Hieronymum Frobenium Et Nicolaum Episcopium, 1558. 2°

VD 16: J 402

USTC: 679618

opr.: deska fazowana, brązowa skóra tłoczona na ślepo i złoto, wyciski dwóch radełek

def.: zniszczone zamknięcia

prow.: 1. *R[eve]r[en]dis[s]imus in chr[ist]o pater D[o]m[inu]s dominus Alexander Mielinski Dei Gra[tia] primus in Livonia Venden[sis] ep[iscop]us et Abbas Tremesnen[sis] eidem Mon[aste]rio dedit, cuius anima ut in s[an]cta pace quiescat ore[ur] p[ro] eo.*

2. Pieczęć tuszowa: w polu herb kapituły gnieźnieńskiej, w otoku napis: CAPITULUM METROPOLITANUM / GNESNENSE.

3. Pieczęć tuszowa: w polu BK, w otoku napis: ARCHIWUM ARCHIDIE-CEZJALNE / GNIEZNO.

uwagi: proveniencja zakreślona, zrekonstruowana na podstawie nr 4

Sygn. BK 2934

7. Opera D. Joannis chryso stomi, archiepiscopi Constantinopolitani, quotquot per Graecorum exem plarium facultatem in Latinam linguam haetenus traduci potuerunt tomus quartus

Basileae: Hieronymus Froben, Nikolaus Episcopus, 1558. 2°

VD 16: J 402

USTC: 679618

opr.: deska fazowana, brązowa skóra, tłoczenia na złoto, tłoczenia na ślepo, wyciski dwóch radełek

def.: oprawa uszkodzona, uszkodzone metalowe zamknięcia, brak ostatniej karty

prow.: 1. *R[everendiss]mus in chr[isto]o pater dominus dominus Alexander Mielinski Dei Gratia primus in Livonia Vendensis Ep[iscop]us [et] Abbas Tremesnen[sis] eidem Monasterio dedit: Cuius anima ut in sancta pace quiescat ore[ur] pro eo.*

2. 1065 – 1066 kol.: *Morzycki de Morzi nowiciatu Nowiciusów.*

3. 1141 – 1142 kol.: *Antonius Josephus Rontz.*

4. Pieczęć tuszowa: w polu BK, w otoku napis: ARCHIWUM ARCHIDIE-CEZJALNE / GNIEZNO.

uwaga: liczne glosy łac.

Sygn. BK 1456

8. Opera D. Joannis chryso stomi, archiepiscopi Constantinopolitani, quotquot per Graecorum exem plarium facultatem in Latinam linguam haetenus traduci potuerunt tomus quintus

Basilae: Hieronymus Froben, Nikolaus Episcopus, 1558. 2°

VD 16: J 402

USTC: 679618

opr.: deska fazowana, brązowa skóra, tłoczenia na złoto, tłoczenia na ślepo, wyciski dwóch radełek

def.: zniszczone zamknięcia, uszkodzona skóra na grzbiecie, brak k. tyt. i kilku kart początkowych oraz końcowych.

prow.: 1. *Conventus Tremesen*[sis]

2. Pieczęć tuszowa: w polu BK, w otoku napis: ARCHIWUM ARCHIDIE-CEZJALNE / GNIEZNO.

Sygn. BK 11040

9. CRABBE Petrus

Concilia Omnia, Tam Generalia, quam particularia, ab apostolorum temporibus in hunc vsque diem a sanctissimis patribus celebrata, [et] quorum acta literis mandata, ex vetustissimis diuersar[um] regionu[m] bibliothecis haberi potuere, his duobus tomis continentur. Tomvs Primvs

Coloniae: Petrus Quentel, 1538. 4°

VD16: C 5643

opr.: deska fazowana, brązowa skóra, tłoczenia na ślepo: strychulec, okładzina dolna: wyciski trzech radełek, tłoczone na złoto pojedyncze wyciski tłoka z wyobrażeniem uskrzydłonych główek anielskich, tłok ornamentalny; prostokątna, tłoczona na złoto plakietą, tłoczenia liternicze i data 1540

def.: uszkodzona oprawa

prow.: 1. *Liber Francisci Wisoczskii Canonici Posnanien*[sis]

2. *Conu[entus] Tr[emesn]en*[sis]

3. Pieczęć tuszowa: w polu BK, w otoku napis: ARCHIWUM ARCHIDIE-CEZJALNE / GNIEZNO.

uwaga: glosy łac. liczne, podkreślenia tekstu

Sygn. BK 1335

10. Conciliorum Omnium, Tam Generalium, q[uam] particulari[m], a temporibus Agapeti papae usque ad Eugenium papam quartu[m], ex vetustissimis bibliothecis collectorum. Tomus Secundus.

Coloniae: Petrus Quentel, 1538. 4°

VD16: C 5643

opr.: deska fazowana, brązowa skóra, tłoczenia na ślepo: strychulec, wyciski trzech radełek, tłoczone na złoto pojedyncze wyciski tłoka z wyobrażeniem uskrzydłonych główek anielskich, półkolisty tłok ornamentalny, wewnątrz którego herb Prawdzic; poniżej w tłoczonym na złoto wieńcu scena, tłoczenia liternicze i data.

def.: uszkodzona oprawa – resztki mosiężnych zapinek, otwory po owadach

prow.: 1. Stanisław Szedziński – superekslibris z herbem Prawdzic.

2. *Liber Francisci wisoczskii Canonici Posnanien*[sis].

3. *Testamento [le]gatus R[everendissimo] D[omino] Alexandro Mielinski Abbatis [tre]mesnen[sis].*
4. *Pro R[everendi] D[omini] Alexandro Mielinskij Abb[ati] Tremesnensis.*
5. *Conuentus Tremesn[ensis].*
6. Pieczęć tuszowa: w polu herb kapituły gnieźnieńskiej, w otoku napis: CAPITULUM METROPOLITANUM / GNESNENSE.
7. Pieczęć tuszowa: w polu BK, w otoku napis: ARCHIWUM ARCHIDIECEZJALNE / GNIEZNO.

uwaga: glosy łac. liczne.

Sygn. BK 1336

GREGORIUS Magnus

11. Opera d.gregorii papae,huius nominis primi, cognomento magni, omnia quae extant,accuratissima diligentia à mendis multis,uti lector facile deprehendet,maximè in libris epistolarum,repurgata cim indice duplici,altero rerum,uerborum,sententiarumque : altero locorum s.scripturae explicatorum: utroque magna sedulitate conscripto.

Basileae: Froben, 1564. 2°

VD16: G 3125

USTC: 679614

opr.: deska fazowana, brązowa skóra, tłoczenia na złoto i na ślepo, wyciski czterech radelek, pozostałości metalowych zamknięć

def.: uszkodzenia oprawy

- prow.: 1. *R[everendissimus] in ch[r]/[st]o pater Dominus dominus Alexander Mielinski Dei Gra[tia] primus in Liunia Venden[sis] Ep[iscop]us et Abbas Tremesnen[sis] eidem Mon[aste]rio dedit cuius anima ut in sancta pace quiescat. oretur pro eo* — częściowo przekreślona
2. Pieczęć tuszowa: w polu herb kapituły gnieźnieńskiej, w otoku napis: CAPITULUM METROPOLITANUM / GNESNENSE.
 3. Pieczęć tuszowa: w polu BK, w otoku napis: ARCHIWUM ARCHIDIECEZJALNE / GNIEZNO.

uwaga: glosy liczne łac., podkreślenia tekstu

Sygn. BK 2481

IANSENIUS Cornelius

12. Commentariorum in suam concordiam ac totam historiam evangelicam Partes IIII. Adjectis III indicibus, quicquid toto opere tractatur exactissime demonstrantibus. Lugduni: Apud Carolum Pesnot, 1582, 2°

USTC: 156432

j.: łac., gr., hebr.

opr.: deska fazowana, brązowa skóra, wyciski na złoto i na ślepo, wyciski plakiety, wyciski literowe, wyciski pięciu radelek, pozostałości zapinek mosiężnoskórzanych

def.: niewielkie uszkodzenia oprawy, nieliczne otwory po owadach

- pro.: 1. *R[everendissi]m[u]s in Chr[ist]o Pater D[omi]nus D[omi]nus Alexander Mielinski Dei gratia primus in Liunia Venden[sis] Ep[iscop]us et Abbas Tremesnen[sis] eidem monasterio dedit cuius anima ut in sancta pace quiescat oretur pro eo*
2. *Ex Bibliotheca Tremesnensi Can[onicorum] Reg[ularium] Latt[eranensium]* — zakreślona
3. Pieczęć tuszowa: w polu BK, w otoku napis: ARCHIWUM ARCHIDIECEZJALNE / GNIEZNO.

Sygn. BS 3746

PRATEOLUS Gabriel

13. De vitis, sectis, et dogmatibus omnium haereticorum elenchus alphabeticus: ex ecclesiasticarum rerum scriptoribus in unum corpus ex variis membris compactus: per gabrielem prateolum marcoßium, doctorem theologum. Cum indicibus.

Coloniae: Apud Geruuinum Calenium, [et] haeredes Ioannis Quentel, 1569, 4°
VD16: D 2989

USTC: 630098

opr.: deska fazowana, brązowa skóra, tłoczenia na złoto i na ślepo, wyciski trzech radelek, wycisk plakiety (ofiara Izaaka) z monogramem „HR”, wyciski literne, pozostałości zapinek metalowo-skórzanych

def.: niewielkie uszkodzenia oprawy, otwory po owadach

- pro.: 1. *R[everendissi]m[i]s in chr[ist]o pater D[o]m[i]n[i]s D[o]m[i]n[i]s Alex[ander] Mielinski Dei Gra[tia] primus in Liunia Ep[iscop]us Venden[sis] et Abbas Tremesnen[sis] eidem Mon[aste]rio dedit Cuius anima ut in scta pace quiescat oret[ur] pro eo.*
2. *Conuent[us] Tremesnensis.*
3. Pieczęć tuszowa: w polu herb kapituły gnieźnieńskiej, w otoku napis: CAPITULUM METROPOLITANUM / GNESNENSE.
4. Pieczęć tuszowa: w polu BK, w otoku napis: ARCHIWUM ARCHIDIECEZJALNE / GNIEZNO.

Sygn. BK 5932

SACERDOTALE Ad consuetudinem S. Romanae Ecclesiae

14. Sacerdotale ad consuetudinem Sanctae Romanae Ecclesiae aliarumque ecclesiarum ex apostolicae bibliothecae ac sanctorum patrum iurium sanctionibus, & ecclesiasticorum doctorum scriptis, ad optatum quorum cunque sacerdotum commodum, collectum: atque summorum pontificum autoritate multoties approbatum: summa nuper cura iuxta s. Tridentini Concilii sanctiones emendatum, & auctum: in quo omnium sacramentorum officia, resolutionesque omnium dubiorum ad ea pertinentium, ex communicationum canones, cum brevi illarum et absoluta declaratione ex sacris doctoribus collecta, continentur. Quibus etiam rubricae generales tum missalis tum breviarii novi, multaque alia sacerdotibus valde utilia ac necessaria sunt addita: quae in aliis hactenus impressis desiderabantur.

Venetiis: apud Guerraeos fratres et socios, 1576, 8°

USTC: 820749

EDIT 16: 11976

opr.: deska fazowana, brązowa skóra, tłoczenia na ślepo strychulec, wyciski trzech radelek, tłoczenia na złoto: okładzina górna: tłoki – motywy floralne; prostokątna plakietka – scena ukrzyżowania, tłoczenie literne okładzina dolna tłoki – motywy floralne; prostokątna plakietka, wokół niej tłoczona data: „15[7]7”. Na okładzinie górnej zachowane 2 narożne mosiężne okucia, zachowane 1 mosiężna zapinka, defekty: uszkodzenia oprawy, brak 6 mosiężnych okuć, brak jednej zapinki, błędy w paginacji, ślady po robakach,

prow.: 1. *Alexander Mielinski Abbas Tremesen[sis]*.

2. Pieczęć tuszowa: w polu herb kapituły gnieźnieńskiej, w otoku napis: CAPITULUM METROPOLITANUM / GNESNENSE.

3. Pieczęć tuszowa: w polu BK, w otoku napis: ARCHIWUM ARCHIDIECEZJALNE / GNIEZNO.

uwaga: glosy łac. nieliczne.

Sygn. BK 683

XANTHOPULUS Nicephorus Callistus

15. Ecclesiasticae historiae libri decem & octo. Opera Joannis Iangi, consiliarii regii, è Graeco in Latinum sermonem translata, nuncque denuò in lucem editi. Accessit locuples rerum & verborum in his memorabilium index..

Basilae: Per Ioannes Oporinum et Heruaginum, [1555], 2°

VD16: N 1437

USTC: 677906

opr.: deska bukowa, fazowana, skóra brązowa, tłoczenia na ślepo i na złoto, metalowe zamknięcia, radełko 2 typy, tłoki literne, data: 1567

def.: otwory po owadach, zdekompletowane zamknięcia, skóra na grzbiecie popękana

prow.: 1. *R[everendissimus] in chr[isto] pater D[o]m[inus] D[o]m[inus] Alexander Mielinski dei Gra[tia] primus in Livonia Venden[sis] ep[iscop]us. et Abbas Tremesnen[sis] eidem Mon[aste]rio dedit, cuius anima ut in scta pace quiescat oretur pro eo*

2. *Inscriptus Cata[logo] Lib[rorum] Convent[us] Tremesnen[sis] Can[ni]cor[um] Regu[larium]*.

3. Pieczęć tuszowa: w polu herb kapituły gnieźnieńskiej, w otoku napis: CAPITULUM METROPOLITANUM / GNESNENSE.

4. Pieczęć tuszowa: w polu BK, w otoku napis: ARCHIWUM ARCHIDIECEZJALNE / GNIEZNO.

Sygn. BK 2955

Konkordancja sygnatur z nr. katalogowym

BK 683	14
BK 1335	9
BK 1336	10
BK 1456	7
BK 2481	11
BK 2923	4, 5
BK 2934	6
BK 2955	15
BK 3118	2, 3
BK 5932	13
BK 11040	8
BK 11717	1
BS 3746	12

Wojciech Graś

Adam Mickiewicz University in Poznań. Faculty of Historical Studies

e-mail: wojciech.gras@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-7573-926X

Wojciech Graś is a history student at the University of Adam Mickiewicz in Poznań, as well as a member of the Team for cataloguing the resources of the Cathedral Library in Gniezno led by dr hab. Piotr Pokora.

Book collection of Aleksander Mieliński, an abbot of Trzemeszno in the collections of Archdiocesan Archives in Gniezno

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2019.009>

The text is available under a Creative Commons Attribution-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-ND 4.0).

K

Keywords: Canons Regular; Trzemeszno; Gniezno; Aleksander Mieliński

S

Summary. Aim: The article presents the collection of Aleksander Mieliński, the abbot of Trzemeszno, so far scarcely examined in the literature of the subject matter. Individual volumes were found during the inventory work carried out as part of the grant project at the Archdiocese Archive in Gniezno. **Research method:** Bibliological analysis of volumes along with the analysis of ownership notes of the preserved collection. **Results/Conclusions:** A preserved part of Aleksander Mieliński's book collection allows showing at least partly the intellectual horizons and reading interests of the owner. Numerous preserved original covers testify to the taste and passion of the holder.

Wojciech Graś

Adam-Mickiewicz-Universität Posen. Fakultät für Historische Wissenschaften

e-mail: wojciech.gras@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-7573-926X

Wojciech Graś ist Geschichtsstudent an der Adam-Mickiewicz-Universität in Posen sowie Mitglied des Teams der Bestandsinventarisierung der Dombibliothek in Gnesen, geleitet von Dr. habil. Piotr Pokora.

Buchbestand des Abts von Trzemeszno Aleksander Mielński in den Beständen des Erzbischöflichen Archivs in Gnesen

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2018.009>

Dieser Text wird unter der Creative Commons-Lizenz Namensnennung-Keine Bearbeitungen 4.0 International (CC BY-ND 4.0) veröffentlicht.

S **Stichworte:** Augustiner-Chorherren; Trzemeszno/Tremessen; Gnesen; Aleksander Mielński

Z **usammenfassung. These/Ziel:** Der Beitrag schildert den in der Literatur bisher sehr schwach bearbeiteten Bestand des Abts von Trzemeszno Aleksander Mielński. Auf einzelne Bände stieß man während der Inventarisierungsarbeiten, die im Rahmen eines Forschungsprojektes im Erzbischöflichen Archiv in Gnesen durchgeführt wurden. **Forschungsmethode:** Die bibliologische Analyse der Bände samt der Analyse der Eigentumsnoten des erhaltenen Bestandes. **Ergebnisse/Schlussfolgerungen:** Der erhaltene Teil des Bestandes von Aleksander Mielński erlaubt mindestens teilweise die intellektuellen Horizonte sowie die Leseinteressen des Eigentümers darzustellen. Die zahlreichen original erhaltenen Buchdeckel zeugen von seinem Geschmack und seiner bibliophilen Begeisterung.